

ДІАГНОСТИКА ЯК ЗАСІБ ПЛАНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Наталія Сиско

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Анотація:

У статті проаналізовано дефініції «розвиток», «професійний розвиток». Визначено, що професійний розвиток викладача – це неперервний і динамічний процес, що триває протягом усієї кар'єри педагога. Встановлено, що проблема неперервності професійного розвитку викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти потребує цілепокладання. Наголошено, що для планування професійного розвитку викладача доцільно використовувати діагностичну анкету професійно-педагогічної компетентності. Доведено, що впровадження діагностичного підходу дасть змогу викладачеві закладу професійної (професійно-технічної) освіти спланувати індивідуальну освітню траєкторію з урахуванням власних професійних інтересів і потреб, мотивації, можливостей і досвіду.

Аннотация:

Сыско Наталия. Диагностика как средство планирования профессионального развития преподавателя учреждения профессионально-технического образования.

В статье проанализированы дефиниции «развитие», «профессиональное развитие». Определено, что профессиональное развитие преподавателя – это непрерывный и динамичный процесс, продолжающийся на протяжении всей карьеры педагога. Установлено, что проблема непрерывности профессионального развития преподавателя учреждения профессионального (профессионально-технического) образования требует целеполагания. Отмечено, что для планирования профессионального развития преподавателя целесообразно использовать диагностическую анкету профессионально-педагогической компетентности. Доказано, что введение диагностического подхода позволит преподавателю учреждения профессионального (профессионально-технического) образования спланировать индивидуальную образовательную траекторию с учетом собственных профессиональных интересов и потребностей, мотивации, возможностей и опыта.

Resume:

Sysko Nataliia. Diagnostics as a planning tool of the professional development of teacher of vocational (career and technical) education.

The author of the article analyzes the definitions of "development", "professional development". It has been determined that professional development of teacher is a continuous and dynamic process that lasts throughout the teacher's career. It has been established that the problem of continuity of professional development of teacher of a vocational education institution requires goal-setting. It is stressed that in order to plan the professional development of teacher it is expedient to use a diagnostic questionnaire of professional and pedagogical competence. It is determined that introduction of a diagnostic approach will allow the teacher of the vocational institution to plan an individual educational trajectory taking into account their own professional interests and needs, motivation, opportunities and experience.

Ключові слова:

викладач; професійний розвиток; діагностика; підвищення кваліфікації; заклад професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключевые слова:

преподаватель; профессиональное развитие; диагностика; повышение квалификации; заведение профессионального (профессионально-технического) образования.

Key words:

teacher; professional development; diagnostics; further training; institution of vocational (career and technical) education.

Постановка проблеми. Професійний розвиток викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти все більше набуває вагомого значення відповідно до сучасних процесів у суспільстві – глобалізації, євроінтеграції, технологізації, модернізації та інформатизації. Лише компетентний педагог, який є високопрофесійним спеціалістом і зосереджує особливу увагу на власному неперервному професійному розвитку, може забезпечити якісну підготовку кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітників.

Соціально-економічні дослідження доводять: якщо раніше знання та навички професіоналів з вищою освітою залишались актуальними впродовж 20-25 років, то сьогодні цей термін скоротився до 5-7 років. Крім того, спеціалізовані професійні знання старіють швидше й потребують частішого оновлення, ніж загальні професійні або базові соціальні компетентності [5, с. 151].

Розв'язання проблеми професійного розвитку викладача, підвищення його професійно-педагогічної компетентності вбачається можливим на основі реалізації принципу неперервної освіти – «навчання протягом усього життя» (life-long learning).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійного розвитку педагогічного персоналу останніми десятиліттями є предметом активного наукового пошуку зарубіжних (А. Глетсорт, П. Гріммет, Н. Дене Фітмен, Б. Джойс, К. Дуінлен, Е. Еріксон, С. Зепеде, Л. Інгарсон, Дж. Крістенсен, С. Кеєген, М. Кочрен-Сміт, С. Літл, З. Мевареч, М. Піс, А. Росс, Дж. Троя, Р. Фесслер, М. Хуберман тощо) і вітчизняних (О. Аніщенко, О. Баніт, В. Вітюк, І. Зязюн, В. Ковальчук, Л. Лук'янова, І. Мартиненко, Н. Ничкало, В. Олійник, Л. Оліфіра, Е. Помиткін, В. Рибалка, С. Сисоєва, Л. Хомич, Л. Шевчук, О. Щербак, В. Ягупов тощо) учених.

Формулювання цілей статті. Метою статті є з'ясування можливостей професійного розвитку

викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти на основі визначення їх освітніх потреб відповідно до діагностично заданого анкетування для подальшого планування індивідуальної освітньої траєкторії.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Філософський енциклопедичний словник» трактує поняття «розвиток» як «незворотну, спрямовану, закономірну зміну матеріальних та ідеальних об'єктів; один з загальних видів зв'язку» [9, с. 555].

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» розвиток визначається як «процес, унаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого. Ступінь освіченості, культурності, розумової, духовної зрілості» [3, с. 1043].

Професор Л. Лук'янова визначає «розвиток», як специфічний поступальний процес змін, результатом якого є виникнення якісно нового сходження від нижчого до вищого, від простого до складного; складне динамічне явище, спрямоване на збільшення фізичних та інтелектуальних сил особистості, що дають змогу формувати її творчі здібності, активну громадянську позицію [7].

Академік Н. Ничкало наголошує, що «особистість реалізується в самопізнанні й самотворенні впродовж життя, на всіх його етапах» [6, с. 13].

Узагальнюючи різні підходи науковців до змісту поняття «розвиток», ми дійшли висновку, що спільним для них є спрямована, якісно нова зміна особистості.

Для нашого дослідження також важливо було з'ясувати зміст поняття «професійний розвиток викладача». Проведений аналіз літературних джерел дає змогу твердити, що єдиного визначення цього поняття немає, оскільки науковці, залежно від мети та завдань власного дослідження, по-різному підходять до його трактування.

Зарубіжні дослідники, зокрема А. Глетсорт, американський науковець, пропонує таке визначення: «професійний розвиток – це розвиток особистості вчителя в професійному контексті за допомогою накопичення досвіду й систематичного аналізу власної педагогічної діяльності» [8, с. 15].

Американська дослідниця Е. Віллегас-Реймерз розглядає професійний розвиток педагога як систему, елементами якої є рольовий і культурний розвиток. Перший є процесом вибору характеристик, відповідальності, специфіки професійної ролі, їх повторного визначення, модифікації. Другий – це процес визначення й розвитку культури педагогічної професії [8, с. 16].

Дослідниця С. Бабушко зауважує, що в педагогічному розумінні поняття «професійний розвиток» фахівця розглядається як розвиток особи в професійному й особистісному плані [1, с. 38].

Ми погоджуємось з твердженням О. Баніт, що раніше професійний розвиток розглядали як звичайне підвищення кваліфікації для вдосконалення професіоналізму, а підвищення кваліфікації, зі свого боку, ототожнювали з післядипломною освітою. Таке вузьке бачення проблеми зумовлювалося тим, що підвищення кваліфікації здійснювалось, переважно, у системі формальної освіти [2, с. 170].

Дослідниця О. Баніт виділяє таку послідовність складників професійного розвитку персоналу: виробнича адаптація, професійне навчання, що охоплює підготовку, перепідготовку й підвищення кваліфікації, оцінювання й атестацію, планування трудової кар'єри, професійно-кваліфікаційне просування, формування резерву керівників, службово-професійне просування керівників і особистісний розвиток, що супроводжує їх. Професійний розвиток може відбуватись у певній послідовності, неперервності й взаємодії всіх елементів [2, с. 171].

Професійний розвиток викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти ми розглядаємо як неперервний і динамічний процес зростання рівня його професійно-педагогічної компетентності протягом усієї педагогічної кар'єри відповідно до інноваційних виробничих і педагогічних технологій.

Концептуальні ідеї щодо професійного розвитку педагогів закладаються в законодавчі документи й визнаються пріоритетним напрямом, який забезпечує якість освітнього процесу.

У статті 59 «Професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» [4] новоприйнятого Закону України «Про освіту» наголошено на тому, що професійний розвиток педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види й форми професійного зростання. Професійний розвиток може відбуватись через формальну, неформальну та інформальну освіту в різних формах: очній, очно-заочній, очно-дистанційній, дистанційній.

У новій законодавчій базі визнається право педагогічного працівника на вільний вибір змісту та форм власного професійного розвитку, зокрема й на академічні свободи. Отже, педагог у власному професійному розвитку має виявляти академічну мобільність. Разом з тим, ми

вважаємо, що викладач закладу професійної (професійно-технічної) освіти має нести відповідальність за власний професійний розвиток і результати професійної діяльності.

Концепція педагогічної освіти, розроблена під керівництвом академіка І. Зязюна, завдання цільової комплексної програми «Вчитель» є актуальними і сьогодні, зокрема положення щодо: забезпечення неперервної освіти медпрацівників, підвищення їх професійного, освітнього й загальнокультурного рівнів; розробка та впровадження нової оцінки (атестації) рівня професійної діяльності працівників; розробка теоретико-методологічних та організаційно-педагогічних засад неперервної післядипломної освіти педагогів; створення цілісної системи неперервної післядипломної освіти педагогів з урахуванням вітчизняного досвіду й тенденцій розвитку світових освітніх систем; удосконалення мережі закладів післядипломної освіти з метою створення умов для неперервної післядипломної освіти педагогів; визначення змісту освіти для психолого-педагогічної підготовки фахівців непедагогічних спеціальностей [10, с. 14–15].

Отже, необхідно всі компоненти неперервної післядипломної освіти, що мають ґрунтуватись на принципах гуманізації, індивідуалізації, диференціації, гуманітаризації, демократизації, наступності, багаторівневості, мобільності, інтеграції, особистісно-діяльнісного підходу й діагностичності, повернути до особистості педагога.

У процесі нашого наукового пошуку, реалізуючи принцип діагностичності в професійному розвитку викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти, ми

розробили діагностичну анкету, що складається з певних інформативно-структурних блоків. У першому блоці анкети викладач надає інформацію про свій освітній рівень, стаж професійної та педагогічної діяльності, кваліфікаційну категорію і робітничий розряд, місце попереднього підвищення кваліфікації та стажування.

Діагностична анкета містить інформацію, що дає змогу виявити викладачів, які творчо працюють, беруть участь в освітніх проектах, неформальному та інформальному навчанні, є авторами наукових статей, методичних розробок, посібників, підручників, власних педагогічних сайтів і блогів, учасниками творчих груп з розробки державних стандартів для конкретних робітничих професій.

Такі педагоги стають носіями передового педагогічного досвіду, педагогами-наставниками й педагогами-новаторами, досвід яких поширюється в педагогічній спільноті.

Наступний блок діагностичної анкети дає змогу викладачеві здійснити самооцінку й самоаналіз рівня розвитку компонентів професійно-педагогічної компетентності – нормативно-правової, фахової, психологічної, педагогіко-технологічної, інформаційно-комунікаційної, дослідно-експериментальної та культурологічно-виховної. Викладачу пропонується визначити рівень володіння компетентностями, а також обрати форму навчання в системі неперервної освіти.

Наводимо зміст діагностичної анкети, яка пропонується викладачам закладів професійної (професійно-технічної) освіти для самоаналізу та планування індивідуальної освітньої траєкторії.

ДІАГНОСТИЧНА АНКЕТА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Шановний колего!

Пропонуємо Вам відповісти на запитання діагностичної анкети, поставивши знак “+” навпроти кожного питання у відповідній колонці.

Ваші об’єктивні відповіді сприятимуть розробленню індивідуальної освітньої траєкторії підвищення Вашої кваліфікації, а також обміну передовим педагогічним досвідом.

Дякуємо за відверті відповіді!

1. Прізвище, ім’я, по-батькові _____
2. ЗПО _____
3. Дата народження _____
4. Який навчальний заклад закінчили _____
5. Фах за дипломом _____
6. Педагогічний стаж _____
7. Кваліфікаційна категорія _____
8. Педагогічне звання _____
9. Робітничий розряд, з якої професії _____
10. Рік і місце останнього підвищення кваліфікації як викладача професійно-теоретичної підготовки _____
11. Рік і місце останнього стажування _____

12. Рік проходження атестації _____
13. У яких освітніх проєктах брали участь _____
14. Наявність власного блогу _____
15. Наявність власного сайту _____
16. Назви авторських видань, які отримали схвалення науково-методичної ради НМЦ ПТО ПК
 – методичні розробки _____
 – методичні посібники _____
 – підручники _____
17. Назви авторських статей, опублікованих у педагогічних виданнях, у яких саме _____
18. Робота в робочих групах з розроблення державних стандартів, назва стандарту _____
19. Чи підготували Ви учнів-переможців обласних та всеукраїнських конкурсів фахової майстерності (зазначте назву конкурсу, рік проведення, прізвище учня та місце, яке він посів на конкурсі) _____
- Відомчі та державні нагороди _____
- Почесні звання _____

№ з/п	Основні компетентності	Самооцінка самоаналіз			Форми навчання в системі післядипломної освіти				
		Володію питанням	Можу поділитися досвідом	Необхідно надати допомогу	Курси підвищення кваліфікації (форма)			Неформальна освіта (семінари, майстер-класи, авторські школи, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо)	Інформальна освіт (самоосвіта)
					Очна (денна, стаціонарна)	Очно-заочна (очно-дистанційна)	Дистанційна		
Нормативно-правова компетентність									
1.	Законодавча база професійної (професійно-технічної) освіти.								
2.	Нормативно-правове забезпечення діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти.								
3.	Робоча документація викладача ЗПО.								
4.	Зовнішня та внутрішня системи забезпечення якості професійної освіти.								
5.	Організаційно-правові умови проведення атестації викладача ЗПО.								
6.	Організація охорони праці в професійно-технічному навчальному закладі.								
Фахова компетентність									
7.	Володіння спеціальними знаннями в галузі виробництва (технології, матеріали, обладнання).								
8.	Структура та зміст стандарту П(ПТ)О з професії, підготовку з якої Ви здійснюєте.								
9.	Знання вимог до обов'язкових компетентностей і результатів навчання учнів з професії, підготовку з якої Ви здійснюєте.								

№ з/п	Основні компетентності	Самооцінка самоаналіз			Форми навчання в системі післядипломної освіти					
		Володію питанням	Можу поділитися досвідом	Необхідно надати допомогу	Курси підвищення кваліфікації (форма)			Неформальна освіта (семінари, майстер-класи, авторські школи, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо)	Інформальна освіт (самоосвіта)	
					Очна (денна, стаціонарна)	Очно-заочна (очно-дистанційна)	Дистанційна			
10.	Вимоги до обладнання навчальних кабінетів, лабораторій, майстерень.									
11.	Проходження стажування викладача з опанування сучасних виробничих технологій.									
12.	Організація роботи факультативів і предметних гуртків.									
Психологічна компетентність										
13.	Знання предмета, завдань і методів психологічної науки.									
14.	Поняття «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність» та їх взаємозв'язок.									
15.	Психічні процеси особистості (пізнавальні, емоційно-вольові).									
16.	Психологічні властивості особистості (темперамент, характер, здібності).									
17.	Психічні стани особистості.									
18.	Періодизація психічного розвитку та етапи життєвого шляху особистості.									
19.	Психологічні особливості раннього юнацького віку.									
20.	Вивчення індивідуальних особливостей учнів і здійснення ефективного психолого-педагогічного впливу на них.									
21.	Здійснення психолого-педагогічної підтримки особистісного розвитку учня.									
22.	Сприяння розвитку в учнів прагнення до оволодіння новими компетентностями.									
23.	Види, функції та засоби спілкування. Особливості педагогічного спілкування.									
24.	Роль педагога у формуванні учнівського колективу.									
25.	Психологічний клімат									

№ з/п	Основні компетентності	Самооцінка самоаналіз			Форми навчання в системі післядипломної освіти				
		Володію питанням	Можу поділитися досвідом	Необхідно надати допомогу	Курси підвищення кваліфікації (форма)			Неформальна освіта (семінари, майстер-класи, авторські школи, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо)	Інформальна освіта (самоосвіта)
					Очна (денна, стаціонарна)	Очно-заочна (очно-дистанційна)	Дистанційна		
	колективу.								
26.	Професійна орієнтація та її елементи.								
27.	Методи вивчення професійної спрямованості й ставлення до обраної професії.								
28.	Особливості роботи педагога з обдарованими учнями.								
29.	Девіантна поведінка, її види. Роль педагога в профілактичній роботі.								
30.	Стрес. Профілактика стресу.								
31.	Профілактика професійного вигорання у педагогічних працівників.								
32.	Емоційна саморегуляція педагога.								
33.	Допомога учням, які пережили психологічну травму.								
Педагогіко-технологічна компетентність									
34.	Суть і принципи професійного навчання. Особливості їх реалізації в умовах ЗПО.								
35.	Форми організації професійного навчання. Дидактичні вимоги до уроку як основної форми організації навчання.								
36.	Типи та структура уроків теоретичного навчання.								
37.	Підготовка викладача до занять. Розробка навчально-планувальної документації.								
38.	Уміння здійснювати відбір і проектування змісту професійного навчання відповідно до компетентностей, визначених стандартом П(ПТ)О.								
39.	Міжпредметні зв'язки. Інтеграція навчального матеріалу.								
40.	Методи й методичні прийоми навчання, їх функції та доцільність вибору.								
41.	Диференціація та								

№ з/п	Основні компетентності	Самооцінка самоаналіз			Форми навчання в системі післядипломної освіти				
		Володію питанням	Можу поділитися досвідом	Необхідно надати допомогу	Курси підвищення кваліфікації (форма)			Неформальна освіта (семінари, майстер-класи, авторські школи, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо)	Інформальна освіт (самоосвіта)
					Очна (денна, стаціонарна)	Очно-заочна (очно-дистанційна)	Дистанційна		
	індивідуалізація навчального процесу.								
42.	Активізація пізнавальної діяльності учнів.								
43.	Організація самостійної роботи учнів.								
44.	Методика підготовки та проведення лабораторно-практичних робіт.								
45.	Методика розроблення й використання тестових завдань.								
46.	Методи оцінювання набутих учнями компетентностей.								
47.	Методика розроблення комплексних кваліфікаційних завдань.								
48.	Методика підготовки та проведення поетапної державної кваліфікаційної атестації.								
49.	Сучасні технології навчання та їх використання на уроках теоретичного навчання:								
	4. 1. – особистісно-орієнтовані технології;								
	49. 2. – особистісно-розвивальні технології;								
	49. 3. – дистанційне навчання;								
	49. 4. – онлайн-навчання;								
	49. 5. – проектна технологія навчання;								
	49. 6. – дослідницька технологія навчання;								
	49. 7. – технологія розвитку критичного мислення;								
	49. 8. – технологія колективної розумової діяльності;								
	49. 9. – технологія проблемно-розвивального навчання;								
	49. 10. – технологія організаційно-діяльническої гри;								
	49. 11. – технологія розв'язання винахідницьких задач								
	49. 12. – технологія розвитку								

№ з/п	Основні компетентності	Самооцінка самоаналіз			Форми навчання в системі післядипломної освіти					
		Володію питанням	Можу поділитися досвідом	Необхідно надати допомогу	Курси підвищення кваліфікації (форма)			Неформальна освіта (семінари, майстер-класи, авторські школи, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо)	Інформальна освіта (самоосвіта)	
					Очна (денна, стаціонарна)	Очно-заочна (очно-дистанційна)	Дистанційна			
	творчої особистості;									
	49. 13. – коучинг технологія;									
	49. 14. – технологія веб-квест;									
	49. 15. – кейс-технологія;									
	49. 16. – технологія «Перевернутий клас»;									
	49. 17. – технологія змішаного навчання;									
	49. 18. – технологія «Світове кафе» (The World Café);									
	49. 19. – технологія ME-WE-US									
	49. 20. – хмарні технології.									
Методична компетентність										
50.	Сформованість когнітивних умінь викладача (готовність до самоосвіти, особистісного та професійного зростання).									
51.	Методика створення навчально-методичного комплексу з навчальної дисципліни.									
52.	Методологія інноваційних технологій навчання в закладах профтехосвіти.									
53.	Методологія навчання на основі компетентнісного підходу.									
54.	Дуальна форма професійного навчання.									
55.	Модульна система професійного навчання (МТН-система).									
56.	Методики проведення навчальних занять.									
57.	Методика проведення предметних олімпіад, конкурсів фахової майстерності.									
58.	Уміння критично оцінювати процес і результати своєї педагогічної дії та вносити в неї відповідні корективи.									
59.	Володіння навичками постійного професійного самовдосконалення.									
60.	Уміння підтримувати процес саморозвитку.									
Інформаційно-комунікаційна компетентність										

№ з/п	Основні компетентності	Самооцінка самоаналіз			Форми навчання в системі післядипломної освіти				
		Володію питанням	Можу поділитися досвідом	Необхідно надати допомогу	Курси підвищення кваліфікації (форма)			Неформальна освіта (семінари, майстер-класи, авторські школи, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо)	Інформальна освіт (самоосвіта)
					Очна (денна, стаціонарна)	Очно-заочна (очно-дистанційна)	Дистанційна		
61.	Сучасні тенденції розвитку й застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі й на виробництві.								
62.	Створення електронних презентацій.								
63.	Використання педагогічних програмних засобів у навчальному процесі								
64.	Використання Інтернет-сервісів Веб 2. 0:								
	64. 1. – сервіси для збереження документів;								
	64. 2. – сервіси для спільної роботи;								
	64. 3. – сервіси для створення навчальних матеріалів.								
65.	Створення й ведення професійного блогу.								
66.	Створення й ведення професійного сайту.								
Дослідно-експериментальна компетентність									
67.	Методологія дослідно-експериментальної роботи.								
68.	Знання законів творчої педагогічної дії, умінь конструювати інноваційні форми навчання і виховання.								
69.	Вимоги до розроблення авторських підручників, посібників, методик навчання, їх апробація та експериментальна перевірка.								
70.	Умінь готувати доповіді, повідомлення, виступи, брати участь в обміні досвідом.								
71.	Організація дослідно-експериментальної діяльності учнів і керування нею.								
Культурологічно-виховна компетентність									
72.	Володіння культурою праці та службової етики, педагогічним тактом.								

№ з/п	Основні компетентності	Самооцінка самоаналіз			Форми навчання в системі післядипломної освіти				
		Володію питанням	Можу поділитися досвідом	Необхідно надати допомогу	Курси підвищення кваліфікації (форма)			Неформальна освіта (семінари, майстер-класи, авторські школи, тренінги, вебінари, «круглі столи» тощо)	Інформальна освіта (самоосвіта)
					Очна (денна, стаціонарна)	Очно-заочна (очно-дистанційна)	Дистанційна		
73.	Мета, завдання та принципи виховання учнів ЗПО.								
74.	Забезпечення умов соціальної адаптації учнів, співпраця з соціальними інститутами, батьками, громадськістю.								
75.	Зміст виховної роботи в ЗПО.								
76.	Форми та методи організації виховної роботи в ЗПО.								
77.	Особистісний підхід у вихованні учнівської молоді.								
78.	Особливості організації учнівського самоврядування.								
79.	Завдання національно-патріотичного виховання в системі профтехосвіти.								
80.	Методи формування соціальної та громадянської компетентності учнів ЗПО.								
81.	Методи формування ініціативної та підприємливої особистості учня ЗПО.								
82.	Методи формування екологічної грамотності й здорового способу життя учнівської молоді.								
83.	Педагогічне керівництво самовихованням учнів.								

Висновки. Ми дійшли висновку, що професійний розвиток викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти розпочинається з часу входження в професійну діяльність. На кожному етапі педагогічної діяльності професійний розвиток наповнюється новим змістом, формами та методами; відбувається постійне вдосконалення професійно-педагогічної компетентності педагога на основі опанування інноваційних

педагогічних і виробничих технологій у системі формальної, неформальної та інформальної післядипломної освіти.

Результати нашого дослідження доводять: застосування діагностичного підходу дає змогу викладачеві здійснювати самоаналіз володіння професійно-педагогічними компетентностями та планувати індивідуальну освітню траєкторію неперервного професійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Бабушко С. Р. Теоретичні та методичні засади професійного розвитку фахівців туристичної сфери США і Канади: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Бабушко Світлана Ростиславівна. – К.: ІПОД, 2015. – 498 с.

References

1. Babushko, S. R. (2015). *Theoretical and methodological foundations of the professional development of the tourist sphere experts of the USA and Canada: thesis*. Kyiv. [in Ukrainian]
2. Banit, O. (2015). The professional development of

2. Баніт О. Професійний розвиток персоналу в системі неперервної освіти дорослих // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2015. – № 2(15). – С. 169–176.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпін': ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
4. Закон України «Про освіту» від 05. 09. 2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
5. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку (кол. моногр.) / за ред. Е. М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2016. – 328 с.
6. Ничкало Н. Г. Професійний розвиток особистості в контексті неперервності // Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук. статей / за ред. В. Г. Кременя, М. Ф. Дмитриченко, Н. Г. Ничкало; уклад.: М. В. Артюшина, В. П. Тименко та ін. – К.: НТУ, 2015. – 768 с.
7. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко. – К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2014. – 105 с.
8. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Дяченко Л. М., Марусинець М. М., Пазюра Н. В., Постригач Н. О., Пилинський Я. М. – К.: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. – 282 с.
9. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голов. ред. В. І. Шинкарук. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
10. Форми та зміст курсового підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти / Шевчук Л. І., Джус Л. К., Каспрік Н. М., Супрун К. В., Тертична О. В., Шамралюк О. Л., Щерба А. П.; за заг. кер. і ред. В. В. Супруна. – Хмельницький: ПП Цюпак А. А., 2012. – 720 с.

Рецензент: Аніщенко О.В., д.пед.н., професор

Відомості про автора:

Сиско Наталія Миколаївна
nnsysko@ukr.net
Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України
вул. Максима Берлінського, 9, м. Київ,
04060, Україна

doi: 10.7905/nvmdpu.v0i19.2392

Матеріал надійшов до редакції 10. 12. 2017 р.
Прийнято до друку 13. 01. 2018 р.

Information about the author:

Sysko Nataliia Mykolaivna
nnsysko@ukr.net
Institute of Pedagogical Education
and Adult Education of the National
Academy of Sciences of Ukraine,
9 Maksyma Berlinskoho Str., Kyiv, 04060, Ukraine

doi: 10.7905/nvmdpu.v0i19.2392

Received at the editorial office 10. 12. 2017.
Accepted for publishing 13. 01. 2018.